

V sredo in saboto

izhaja in velja:

Za celo leto	6 for.	20 kr.
" pol leta	3 "	30 "
" četert leta	1 "	70 "
" mesec	—	60 "
Po pošti:		
Za celo leto	7 for.	50 kr.
" pol leta	3 "	80 "
" četert leta	2 "	— "
" mesec	—	70 "

SLOVENEK.

Oznaniła

Za navadno dvestopno versto se plačuje: 5 kr., ktera se enkrat 8 kr., ktera se dvakrat, 10 kr., ktera se trikrat natiskuje; več pisemke plačujejo po prostoru.

Za vsak list mora biti kolek (štempelj) za 30 kr.

Rokopisi se ne vračajo.

„Živi, živi duh slovenski, bodi živ na veke!“

Nar. pesem.

St. 24.

V Celovcu v saboto 24. marca 1866.

Tečaj II.

Naši deželni zbori in naš politični program.

III.

V 3. seji je bil dr. Bleiweisov predlog na dnevnem redu. Ta svoj predlog za adresu Njih Veličanstvu je dr. Bleiweis podpiral tako-le: „Slavni zbor! Prebridke čase smo doživeli zadnja leta. Državni zbor v obeh zbornicah, deželni zbori vseh dežel, pa tudi časniki so razodevali nevoljo tako glasno, da so njih tožbe odmevale v srcu vseh avstrijskih narodov.“

Polovica našega cesarstva v obsednem vojaškem stanu, — dvorane deželnih zborov na Ogerskem, Hrvaškem, v Galiciji in Lombardo-Beneškem zaprte, — klopi v državnem zboru prazne, — vredniki časnikov v ječah, — davki zavoljo slabega gospodarstva nestrpljivi, — denarna stiska naše države grôzna: to, gospôda, je ob kratkem prežalostna podoba dosedanjega ustavnega življenja v Avstrii! Dostavljam temu opisu le še to, da v kljub vsem tem revam je vendar tako imenovani ustavni minister 26. svečana vsako leto v vseh stolnih cerkvah našega cesarstva slovesne zahvalnice po komandi obhajati veleval! (*Pravo! dobro! dobro! v središču zbornice in med poslušalci.*)

Gospôda! Avstrija je prišla do propada, — cesar, presvitli naš gospod, je zagledal to brezno; izustil je rešivno besedo, in dal nam manifest 20. septembra! Velika večina avstrijskih narodov je ta glas sprejela z navdušenim veseljem; na Ogerskem so mu doneli naproti radostni eljenklici, na Hrvaškem in v drugih slovanskih deželah pa ravno tako navdušeni slavaklici (*dr. Toman: Dobro!*) in deželnega zbora v Galiciji — za Avstrijo prevažne dežele — prvo delo bilo je to, da je brez vsega premišljevanja poklonil zahvalnico Njih Veličanstvu.

Ta manifest, gospôda, je kot cesarsko sporočilo došlo tudi našemu zboru. Prezvisešeni deželni poglavar ga nam je izročil s temi cesarjevimi besedami: „V svojem manifestu in patentu od 20. septembra t. l. sem zaznamoval pot, ktero ima hoditi Moja vlada, da se zadobi stanovitna podslomba za tako ustavo Mojega cesarstva, ktera mu zagotavlja edinstvo, pa tudi samostojnost posamnih kraljestev in dežel in vse pravice, ktere jim gredó v zvezi z nerazrušljivo celoto.“

Vprašam vas zdaj, gospôda, ako cesar gleda na pretekli žalostni čas, se s takimi besedami do nas obrača: ali si bomo še pomišljali, kaj naj bi odgovorili? Ali bomo še dolgo tuhtali in besedovali: ali je to bolje, kar je bilo in se nam je dalo brez dogovora z nami (*dr. Toman: prav dobro!*) ali pa to, kar ima zdaj priti z našim udeleštvom? (*Dr. Toman: Prav dobro, prav dobro! Živahni pohvalni klici med poslušalci.*)

Osupnilo je tedaj mene in prijatle moje unidan glasovanje, po katerem se je moj predlog zavrgel kot nujni (silni) predlog.

Gospôda! Razodevši občutke zaupljivosti do cesarjevega manifesta nismo ravnali po

nobeni komandi od zunaj! (*Dobro, dobro! v središču.*) Naše čutje izvira iz tega, da si cesarja prepričanega mislimo, da po tej poti, kakor dozda, ne gré več prihodnje (*dobro! dobro!*) — da ne gré več s tem, da bi manjščina odločevala osodo večine avstrijskih narodov v državnem zboru, ktere ga, kakor se jim je poljubilo, so raztegovali kakor gumilastik v širji zbor, ali pa ga krčili v ožega. (*Dobro! Pravo!*) Naše zaupanje, gospôda, na besedo cesarjevo je pa še zato večje, ker se nadjamo, da različni narodi avstrijski in njih svobodoljubni zastopniki tudi moč v sebi čutijo, da izvršijo cesarjevo besedo! (*Dobro.*)

Ali, gospôda! naše zaupanje na zagotovilo cesarjevo tudi ni na pesek zidano, kajti že vidimo zarijo boljšega — pravega ustavnega časa: šesta velika moč svetá — časnikarstvo — ki je dolgo uklenjeno bilo, prosto je! — ječe v Galiciji se odperajo in iz njih stopajo v političnih zadevah obsojeni in se vračajo k svojim družinam! — dolgo zaprte dvorane deželnih zborov na Ogerskem, Hrvaškem in v Galiciji so svobodni besedi zopet odprte, in tudi deželni zbori takraj Litave obravnavajo svoje zadeve z veliko večjo samostojnostjo kakor vsa prejšnja leta. (*Dobro! dobro!*)

Gospôda! vprašam Vas zdaj: niso li to že poročstva za cesarjevo besedo? niso mar to že poročstva za pravo, pošteno ustavo? Ali bi po takem ne veljal vsak drug sklep za nezaupnico cesarjevemu manifestu?! (*Živahni dobro- in pravo-klici v središču in med poslušalci.*)

Gospôda! naj bode osoda nasvetovane adrese kakoršna koli v tej hiši, to hočem jaz v svojem in v imena svojih prijatelov pritrđiti, da besede v septemberskem manifestu: „Prosta je pot“ — — — govornice s cesarskega prestola, so v deželnem kranjskem zboru naše radostno zaupanje in potrdbo! (*Dr. Toman: Tako je! Pravo! pravo! med poslušalci.*) In tako — — — (*v tem hipu vstane poslanec Kromer in zahteva od predsednika, naj ravná po opravičnem redu, po katerem poslušalci ne smejo ne ploskati ne siskati;*) predsednik dr. pl. Wurzbach zavrne ta opomin rekoč, da je to njegova skrb, da vzdržuje red; da dozda ni nič nespodobnega slišal; ako je pa prestišal, prosi poslušalce, naj so mirni! — Po tej epizodi nadaljuje dr. Bleiweis svoj govor: In tako, zlavni zbor! Ti priporočam sprejem mojega predloga, to je, predloga, za adresu Njih Veličanstvu, — predloga o katerem je moj prijatelj gospod dr. Toman rekel, da je postavljen v duhu naroda slovenskega (*dobro!*), vzet iz sreča tega naroda, ktere ga mi tukaj zastopamo! (*Dobro- in pravoklici med poslanci in poslušalci.*)

Avstrijsko cesarstvo.

Druga adresa ogerskega zbora zahteva, kakor smo že zadnjíc enkrat omenili, popolno pravno doslednost. Postave se ne smejo enostransko prenejarjati in preklicevati! Veljavne so vse, tedaj tudi tiste od l. 48.; torej morajo tudi oné v življenje

stopiti, naj bode to nemadjarskim narodom ljubo, ali ne! Tako adresa. Ali te postave se ne morejo obnoviti, predno se ne predrugačijo in popravijo, kakor potrebe in razmere sedanjega časa zahtevajo! Kako se bode to delo veršilo, Bog sám ve. Madjarji še ne kažejo nič kaj volje, da bi hotli kaj jenjati, vlada pa tudi zdaj neki ne misli na adresu odgovarjati. Le-ta je bila tudi 19. t. m. skorej enoglasno v zbornici sprejeta. Glasovali niso le tisti zanjo, ki so iz zbornice izostali. Govoril je pa pri tej priložnosti samo g. Bartal, ali brez uspeha. Nadjamo se pa vendar, da se bodo, če tudi z velikimi težavami in še le čez leta, porazumeli. — Pomenljivo se nam zdi to, kar piše česki „Narod“ o tej adresi. On pravi tako le: „To pismo nas je kaj neprijazno ganilo. Prav po odvetniško — zvičajno nanašajo se iz vseh krajev razlogi za pravno doslednost v madjarskem liberalnem smislu. Ti gospodje se kar nič ne menijo za nasprotne razloge . . . derže se vedno le mertve čerke, ki se pa mora kako preinačiti, da se porazumljenje zgodi. Oni imenujejo danjo vlado na Ogerskem absolutno, ravno kakor da ne bi od Ogerske zavisilo, dobiti z zmernimi pogodbami boljšo ustavnost nego je zdaj. Peštanski odvetniki (advokati) so pozabili, da sta cesarja Leopold I. in II. zopet obnovila staro ogersko ustavo, ki se je 800 let razvijala in pred ktero so bili vsi ogerski narodi zavnopravni, — a zdaj tirjajo, naj jim cesar in kralj obnovi tisto ustavo, ki je bila v 8 tednih po francoskem kalupu narejena, in ki je koj, kakor hitro je v življenje stopila, pri vseh nemadjarskih narodih punt podkurila in o kateri je Deák sam rekel, da se ne sklada s staro ogersko ustavo!“

Dežele notranje-avstrijske.

Iz Celovca. (Dnevnik: „Zukunft.“) Danes nosi „Slovenec“ le eno samo novico iz Celovca in še ta ni novica, je le prošnja, — lepa, mila prošnja. Ne prosimo za se, prosimo le za dnevnik na Dunaju, za „Zukunft.“ Nemcev je po celem državi okoli 7 — 8 milijonov, in koliko in kakšnih imajo časnikov! Madjarov je okoli 5 mil. in koliko in kakšnih imajo časnikov! Nas Slovanov je pa 17 — 18 mil. in imamo na Dunaju, — pred očmi cesarja in vlade — le en sam časnik, ki zagovarja in brani naš in naše pravice pred toliko in tako mogočnimi nasprotniki. „Zukunft“ dela tako iskreno, tako previdno pa tako možato, da človeku le serce od veselja igra, ko prebira ta časnik. Odkod neki to, da ne najde toliko podpore, in pomoči kolikor je je vreden in potreben? Tisoč in tisoč goldinarjev gre iz slovanskih mežnjic za časnike, ki nas zmirljajo, psujejo, černijo in ob najsvetejše pravice devajo, — mi abotne sirote jih pa le plačujemo in podpiramo! Ali ni to narobe svet? „Zukunft“ se poganja krepko in jederno za nas Slovane vse, donaša vse dogodbe in novice po vesoljnem svetu, ne žali nikogar niti zastran narodnosti, niti zastran vere, niti zastran kake druge reči, podučuje tudi bravece svoje na narodnogospodarstvenem in denarnem polju: kratko, ona nadomestuje vsakemu vse druge časnike v nemškem jeziku, ki izhajajo na Dunaju.

Slovenci! že sto in stokrat so vas rodoljubi vaše kervi in vaše besede, — rodoljubi, ki za vas toliko delajo in prenašajo, ti rodoljubi — pravi in resnični prijatli vaši — opominjali, klicali in prosili so vas, naj si ne naročujete nemških nam sovražnih časnikov. Danes vas spet serčno opominjamo in lepo prosimo za ravno to reč; — ali bode naša beseda in prošnja mar spet ostala glas vpijočega v puščavi? Te nesreče nas večni Bog obvari! Nekaj dni še in spet se bote časnikov naročevali, — oh, prosimo! ne zabite „Zukunft“; ta dnevnik je naš na vse strani in je med vsemi večimi časniki najboljši kup. Drugi veljajo na četert leta po 4—6 fl., „Zukunft“ pa le velja 3 fl. 50 kr. in izhaja vsak den in v velikej in prav lepej obliki. Zdihovali in prosili smo za dnevnik, ki Slované zagovarja v našem poglavitnem mestu; — dobili smo ga in sicer izverstnega; zatorej glejmo, darujmo in delajmo, da nam spet ne propade!!

Iz št. Kancijana. (Bilje — Slaba pisava imen.) Kakor je že znano, umrl je v Celovcu 2. marca mnogozasluzeni in veleučeni benediktinski opat Ferd. Steiner. V nedeljo 4. marca je bil slovesen pokop, pri katerem je bilo veliko duhovnov, čeravno jih še mnogo ni utegnilo priti, ker imajo v nedeljo doma preveč opravil; za drugo se je pa tudi prepozno zvedelo o smrti ranjcega. Zato so se oni duhovni gospodje v junski dolini, ki so bili pod njegovim varstvom ali patronatom in ki so ga še iz dijaških let kot učitelja verozakona in modroslovja v vedno hvaležnem spominu ohranili, 14. t. m. v Dobrivi si zbrali ter v prošnjijski farni cerkvi pred praznično okinčanim mertvaškim odrom bilje peli in pri sv. črni maši stregli, med tem ko se je na porčehnu *) žalobno milo petje razlegalo. V pohvalo tamošnjih pevcev moram omeniti, da so slovensko (černo) mašo res izverstno peli. Slava jim! —

O napčni pisavi ali pačenju imen se je je toliko pisalo, da se mi skorej studi, še kaj o tem pisariti. Strašno čudno in nevkretno se mi zdi, da še zmirom beremo v zapisnikih (krstnih in šolskih): Kollitch, Oschmovz, Wouk, Katschnigg, nemesto Količ, Ožmolc, Voyk, Kačnik. Takim napačkam v okom priti, je že res skrajni čas!

Iz Junske doline. * (Žalostni nasledki preteklih let se zmiraj bolj kažejo!) Kdor je gospodarstvo v

*) Porčehen = kor, po Koroškem semtertje porke. Pis.

našem cesarstvu gledé na notranje in vnanje zadeve v poslednjih 16 letih le količkaj od delec gledal, je lahko z glavo zmajeval, in ni mu bilo ravno treba preroškega daru, da bi nam bil takega gospodarstva, žalostne nasledke obznanil. Saj so kakor za stavo eksperimentirali — poskušali, minister za ministrom, kako bi Avstrijo na kraj groba pritiščali, in — čast tem vitezom! ni jim veliko spodletelo! Zagospodarili so nam železnico, potopili lepo Milansko, zatrli vso kupčijo in domače obrtništvo, na milijone jih pripravili ob delo in zaslužek, ob vso ceno deli posestva in zemljišča, živino in vsakoršne pridelke, posegli kmetu in gospodu v najskrivniše žepe, zraven pa še nad 3000 milijonov gld. dolga nasovali. — Evo je zveličane po birokraciji vredjene centralizacije! Žalostni nasledki tega nekdanjega opravištva pa čedalje bolj hodijo na beli dan. Tudi sedanje dobro hotéce ministerstvo Belkredijevo ne more v vseh stvaréh vladinega krmila na enkrat zavriniti. Štrana notranjih kakor vnanjih razprav, bodi si Pruskemu ali Laškemu nasproti, ali v oziru na Moldavo in Vlahijo, ali zarad Madjarov in Hrvatov, je še preveč zavozlana, kakor da bi ustavni voz mogel po gladkih kolesnicah lepo in srečno teči. Saj veste, — naj vam v izgledu povem! — kako se že s kakim zapuščenim nogradom ali zanemarjenim zemljiščem godi. Leta in leta ga je treba okopavati, gnojiti, saditi itd., predno se v dobri stan pripravi.

Zraven teh po pretekli politiki sproženih homatij nas pa še božja previdnost z drugimi nadlogami obiskuje. Poleg omenjenih vzrokov pripravili so pičli lanski pridelki o Šent-Janževem marsikoga ob službo in ž njo vred ob vsakdanji kruh. Na tavžente se jih vlačí taci lačnih pojedavev od sela do sela, od mesta do mesta. Ker pa nikjer ni niti dela, niti zaslužka dobiti, lakota pa je huda in živeti vendar le morajo, dokler se tisti pot ne bo iznašel, po katerem pojedemo lahko živi s sveta, ni drugače, razun da so se — kraje lotili. Saj je nek c. kr. predstojnik nekemu hlapcu, ki mu je prišel tožit, da ga je gospodar iz službe spokal in ga vprašal, kaj da mu je sedaj storiti, tudi ta svet dal, če ne ve drugega, naj pa krade! In res, kolikor bolj se čuti, da so ljudje te baže lani zaslužene krajcarje že zadjali, toliko več je slišati od tatvin. Kakor drugod, se nam tudi tukaj taci izgledoy ne manjka. Ni še temu dolgo, odkar so v Šmihelu neki potepuhi v R. prodajavnico zlomili in nekoliko v denarjih, nekoliko pa v blagu pokradli. Tako so zopet v Štepani vasi blizo

Šmihela 18. t. m. med jutranjo Božjo službo neki rokovnjači v farovž pridri in g. župniku okoli 500 gld. zastavljenega srebra, med njim tudi 14 zlatov, koje so stari g. oče za svoj pogreb odmenili, odnesli. Slišati je, da jih imajo petero na sumu ter v preiskavi v Pliberci; a do sedaj se nad njimi še ni nič razodelo, da bi bil kdo izmed teh te tatvine deležen. Počil je glas, da je na potu proti Prevalom na dolgih brdih nekdo prenočeval, ki je imel lepo culico srebra in je zajtrk s srebrno dvajsetico plačal. Temu so tudi že za petami. — Sploh se sliši v tej okolici veliko veliko od tatvin. Ravno tako pripovedujejo, da so trije klateži v Kloštru (Maria Hasslach) med tem, ko so g. župnik maševali in po maši od neke štípendije med uboge delili, skozi peč v njihovo stanico prebili; pa k sreči je gospodu pri delitvi denarjev zmanjkalo, in ko po nje skočijo, tatove s svojo pričujočnostjo še ob pravem času odpodé. — Taci in enacih prigodeb vem, da se tudi drugod ne manjka. Preverjen sem pa tudi, da se temu početju ne dá na nagloma tako lahko ovreti, dokler vlada takega pota ne najde, kakega splošnega dela in zaslužka ne odpre. Zato naj soseske bodo pozorne, in vsak naj svoje premoženje varuje in nad njim čuje, kakor najbolje ve in zna!

Iz Velikovec. 18. marca. J. Z. (Spomlad. — Slabi časi. — Koncert.) Nastopila je dolgo zaželena spomlad, ktera se je letos prav zgodaj prikazala. Sneg je že davno skopnel, in narava je skorej že vsa ozelenela. Kmet je tudi že začel svoje polje pridno obdelovati in sejati — Bog daj, da bi tudi dobro in kaj prida žel! Nadloga in reva je res tukaj, kakor povsod, velika in ljudém se prav slabo godí. Kmet nima denarja in ne ve, kje in kako ga bo dobil, ker še tega kar, ima, ne more dobro v denar spraviti. Da, časi so slabi, in stiska ni majhna! Ljudje nimajo službe, živeti pa vendar kako morajo. Ni se tedaj treba čuditi, če se toliko revnih „romarjev“ vidi, ki od hiše do hiše hodijo in milih darov prosijo. Pa zato more tudi zdaj vsak prav previden biti, da se mu nič ne ukrade, ker je tudi potepuhov dosti, kateri se celi dan v kakšnem skrivnem kotu valjajo in solnčijo, na noč pa hajdi krast! Dosti pa naj bo od tega, in povem naj tebi, dragi „Slovenec“, še nekaj veselega od tod. — Danes namreč je napravilo naše pevsko društvo v sobani g. Helblinga koncert. Pelo se je pravlepo. Velika hvala gre neutrudljivemu in spoštovanemu pevskeemu predstojniku g. P. Gruberju. V začetku in na koncu se je na-

Besednik.

Zastran vseslovanskega pravopisa.

Z Gorenskega.

II. Kolikor se spominjam, je tega že 18 let, ko smo se po vpeljavi učiteljskih zborov z veseljem in obilno jeli zbirati duhovni in svetni učenci v znanem, prav lepem kraju na Gorenskem ter smo vsi vneti za večni in časni blagor mladine v lepi ednosti in prijaznosti menili in posvetovali se vsestransko, kar koli bi k pravi keršanski in domorodni omiki pripomoglo. Že tačas sem nasvetoval in spisan predlog izročil, naj bi se šolska mladina tudi v cirilici brati in pisati učila. Samo po sebi se vé, da se na višem, pravem mestu za to nihče ni nič zmenil, in da o tem ni bilo nikoli ne duha ne sluha. Moja že tedanja misel za vpeljavo cirilice v naš pravopis pa se skozi vsa ta leta ne le ni nič spremenila, temveč vterdila se je še vedno bolj. Vzrokov ne bom pravil, saj jih je „Slovenec“ že dovoljno, jasno in prepričavno razložil. Saj je ciril-

lica že po začetniku in njegovem prevodu sv. pisma nam sveta, naša prava, najstarša lastina, za naš pravopis najbolj pripravna, pa tudi med Slovani najbolj razširjena. Da se je bila gajica vpeljala, je bilo prav za tisto dōbo, ker bo horičica se je očitno za nepripravno spoznala, in torej ni mōgla obstati. Metelčica ni obveljala, — nekaj zato, ker se ni mōgla ali se ni hotla lepo sporazumiti s svojimi ognjenimi nasprotniki, — nekaj pa zato, ker je noben drug narod slovansk ni sprejel in tudi misliti ni bilo, da bi jo kdaj sprejel, akoravno po pravici moramo priznati, da je bila dosti boljša in primerniša za naš pravopis, kot bo horičica z gajico vred. Da je gajica le začasna slovenska pisava in da ima biti le prehod k pravi, prvotni in vedno obstavni, vseskozi veljavni, vseslovanski pisavi, videlo se je in lahko spoznalo koj pri njeni vpeljavi po njenipomanjkljivosti in mnogoteri neprilicnosti za slovenski pravopis. Ako mimo družih reči, ki jih je že „Slovenec“ dosti omenil, le eno samo v misel vzamem, je že ta med nami Slovenci prav posiljena, nerodna, terda, neprilicna in nedosledna nova pisava živ dokaz, da se z gajico ravno tako malo kot z bo horičico shajati more. Vse to, ljubi moj „Slovenec!“ pa sem ti omenil samo zato,

da iz tega previdiš, kakó razumno ti je treba ravnati in prijatlov si poiskati na pravem mestu, da svoj lepi, hvale vredni namen dosežeš. Naj bi se bilo pred 20 ali vsaj pred 10 leti z vpeljavo cirilice ali ruske abecede začelo, pa bi bilo zdaj že vse storjeno in premagano. Kakor koli pa se ta reč premišljuje, nikakor drugači ne kaže, kakor le cirilico ali rusko abecedo vpeljati, naj kdo reče, kar hoče. Kar je v nji preokornega, se bo časoma vse lepo spiliti in ogladiti dalo. Začetek se mora storiti; začetek bo pa vselej težaven; če se torej težava prej premaga, boljši bo. Hvala ti tedaj, verli „Slovenec!“ da si to reč takó čersto sprožil in se je takó krepko poprijel. Ker pa sam dobro veš, da zlasti v taki reči le s porazumljenjem, le z zedinjeno močjo kaj opraviti in prav dognati moreš, poišči si spretnih, serčnih in veljavnih prijatlov; nikar ne zanemarij pogledati v Ljubljano, Maribor, Dunaj, Gorico, Terst, itd. Ako ti bo to obveljalo, potem se boš lahko ozrel še drugam, namreč v Zagreb, Prago, Berno, itd., da se ta prelepa misel z večim vspehom in pridom, v vedno širjem obsegu, in časoma popolno izpelje. — Prav imaš, ko v tej potrebi pa težavni reči začetek storiš, da greš možato, serčno, neprestrašeno

pravil pravi „orhester“, kar je zelo dopadlo, iz tega se vidi, da to društvo prav lepo napreduje, in svojega namena ne zabi. Sobana je bila napolnjena, ker se je bilo poslušavcev res dosti zbralo. Vse je bilo zelo živo in prijazno. — Povedati pa vendar tudi moram, da je ta veselica namenjena bila našemu visokospoštovanemu in občencenjenemu okrajnemu predstojniku g. Jož. Kroniku, kateri bo jutri (19. marca) svoj god praznoval. Vsi želimo, naj nam Bog tega moža še dolgo ohrani!

Mozirje dne 19. marca. M. — (Naša okrajna gosposka. Novi okrajni predstojnik v Gornjem gradu in nov odvetnik v Mozirju.) Slovenci imamo vse svoje pravice tako lepo in že tolikrat zagotovljene, da bi vsak mislil, da ni mogoče drugači, kakor da jih v vsej svojej celoti uživamo, pa — v resnici je to vse drugači! Zares veliko so tudi temu krivi Slovenci sami, ki se ne potezajo za svoje pravice, ki jim je vse eno, kateri jezik se rabi pri obravnavah, ali ga razumejo ali ne. Slovenci so tako krotke duše, da bi vse svoje oddali, samo da bi le ptujščina se ohranila!

Po sreči so ti časi še večidel minuli in tudi mi že prosteje dihamo v našem okraju, ki je dozdej slovel zavoljo svoje zmešnjave, pa — pustimo to, saj se tako pri nas nekaj kuha, in v kratkem bode celi svet spoznal, kako so naši gospodje v Gornjem gradu z nami ravnali. Čudili se bote, ko bote brali, kako se je pri nas godilo, pa — vendar bode le gola resnica, ktera bode marsikteremu gospodu v oči pekla.

Dozdajšni predstojnik, že bolj priletan mož, gre zdaj v pokoj in dobili bomo novega. Nadjamo se, da pride pravi Slovenec, ki bode ljubil svoj narod, in za svoje podložne po očetovski — zraven pa tudi energično skrbel. Z nemškutarjem pri nas ne bode več šlo, ljudstvo se je zbudilo in ono hoče, da se njegove pravice spoštujejo!

Kakor se čuje, pride tudi v Mozirje advokat, ker ministerstvo namerja svobodno advokaturu dopustiti in da si lahko vsak po svojej volji sedež izvoli. Advokat pri nas bode dobro izhajal, samo da se bode možato za naše pravo potezal. — Bog nam daj izvrstnega moža, zraven pa tudi vnetega Slovenca!

Iz Dolenskega. — ms — (Kako da je pri nas? Nek g. župnik že 5. mesec brez službe in brez vpokojnine!) Letošnja zima bila je pri nas mehka, snega malo, in mraza skorej nič, kakor bise

bili na Laško zasukali. Lanski pridelki bili so v nekterih krajih na Dolenskem tako slabi, da gosposka nekterim revežem moke in soli deli, ker nimajo kaj jesti. Ali, žali Bog! so med njimi celo taki, ti prejete dari v krémo nesó in zapijó! — Denarjev je pri nas toliko pomanjkanje, da gospod, kmet, zemljak, osebenek ali kdor si bodi, nima beliča v žepu! Kam nas bo to pripeljalo, ker tudi nika-koršne kupčije in barantije ni! Banaška pšenica se iz Ljubljane doli k nam vozari za kuho in peko. Vinu je sicer cena visoka v primeri z drugim, a malo gaimamo, pa tudi malo tovarnikov. Od drugega skorej ni slišati, kot od kraje, ropov in drugih hudodelstev. *) So sicer ponočne straže vpeljane, ali kaj, ker ti stražniki sami dvojne straže potrebujejo!!

Še nekaj naj povem, česar bo mladim in starim duhovnikom grenkosti in zoprnosti njihovega stanu gotovo — sladilo, kakor mladim gg. pripravnikom za ta stan veliko srčnosti dajalo! Blizo nas prebiva nek g. župnik, ki je moral zavoljo bolehnosti svojo težavno faro popustiti in se v pokoj podati. Lansko leto, ko je zopet nekaj okreval, prisil je za kruh. Pa, — kaj se zgodi? Na mesto mu službo dati, bilo mu je rečeno, da odslej penzije ne bode več dobival, ker je ozdravel. Vendar kolikokrat za kako faro prosi, vselej mu dojde odpoved — mit dem Bescheide, dass die gebethene Pfarre einem andern verliehen worden ist. — Tako živi brez plače že od 1. nov. l. l. — Ravno končavši svoj list zvedeli smo, da je imenovani gospod vendarle dobil faro. Vsi smo tega serčno veselili!

Iz Razdertega. (Na dopis: „Sedež okrajnega glavarstva na Notranjskem.“) Ko sem prebral dopis iz Notranjskega v št. 21. l. t., zgrabila me je v resnici nekoliko jeza in mislil sem dopisovalca imenovati gerdega lažnjivca, ktere-ga je slepa strast zapeljala, da zoper to, kar pamet in oči kažejo, tako nespametno in lažljivo piše. Ali ko sem konec tega dopisa v 22. št. prebiral, ohladilo se mi je berž srce, ker sem se prepričal, da imam opraviti z mešetarjem, kateri navadno graja vsako reč toliko bolj, kolikor nevarnejša je za taisto, ktero on ponuja. Da je to resnica, dokazuje najbolj to, da se dopisovalec le nad Razdertim tolikanj repenčí, a Logatec je le z malo besedami omenil, češ, da zaradi enakopravnosti, ker se je tudi ta vas enakih misli polotila.

*) Glej dopis: iz Junske doline!

Vredn.

in stanovitno naprej svoj pot; nikar pa pre-naglo, da se preveč ne zasópeš in prehudo ne upéhaš, da ne boš potlej zastajal ali pa še popolnoma opéšal ravno tam, ko bo treba iti v klanec! Zaštran tega ti le eno reč v misel vzamem. Ti praviš: „Hitro ko se je dovoljno število abecede vzajemnega pravopisa razpečalo, naj začno vsi slovenski časniki brez izjeme izhajati vsaj na polovico v vzajemno-slovanskem pravopisu tiskani, da dobó učeči se narod za vajo dovoljnega berila.“ To je preveč in pre-naglo, in ne bo šlo; in ko bi se tako začelo, bi se jih veliko še le odvernilo, zlasti med prostim ljudstvom, da bi časnike popolnoma popustili. Z ljudstvom naglo ne gre tako, več bo zdalo, ako se to le polagoma, po malem začinja, in počasi, pa stanovitno naprej stopa, pridéva in tako napreduje. Ker so nekteri iskreni rodoljubi semtertje s kratkimi sestavki v „Novicah“, in s pesmimi in pripovedkami tudi drugej s cirilico natisnjenimi k takemu vzajemnemu pravopisu že nekoliko pot nadelavali; ker je tudi že marsikteri učitelj, kakor znani gospod Rodoljub Podratitovski, otroke v šoli pisanja s cirilico prostovoljno vaditi jel: zatorej vpeljava cirilice ne bo povsod in za vse kaj novega in čistó neznanega. Le sestavite in pošljite nam abecedo imenovanega pravopisa. Nič se nikar

ne menite za kako znano zabavljico: da se Slovenci vedno le okoli abecede sučemo. Ako bi bili to prej začeli in vpeljali, bi pa zdaj ne bilo treba spreminjevati. Kar pa enkrat biti mora, naj bo raji prej kot poznejši! — Tudi se nikar nič ne bojte, ako bi vam kdo v svoji sumljivosti in hudovoljnosti kake politiško-sovražne namere podtikati hotel. Kdor si je svest le dobrih namenov, postavno in pravično ravná, se Boga boji, Cerkvi in Cesarju vseskozi zvest ostati hoče: takemu se potem nikjer in nikogar ni treba bati! Kdor zoper katoliško Cerkev — ktere udje biti za edino pravo in največo srečo spoznamo — tako hudobno, krivično in trinoško ravna kot ruski car, takega si pošteni, katoliški Slovenec nikdar nikoli ne more za svojega vladarja želeti. Veliko več pa je naša vedna priserčna želja, naj bi kmalo tisti čas prišel, da se bo po priprošnjah naših slovanskih aposteljnóv sv. Cirila in Metoda veliki ruski narod nesrečnemu razkolništvu odpovedal in s pravo, edino-zveličavno katoliško Cerkvijo se združil in zedinil!!

Škoda, da si še le po toči začel zvoniti, prijatelj; zastonj si „tedaj“ Planino priporočal, nas uboge Razdertce in našo vas pa za večnost — osramotil, ker si nas tako popisal, naj si bo za leto naj si bo za zimo, da, kdor koli je tvoje verstice prebiral, bo se nas ogibal, in romali bodo ljudje še bolj na planinsko goro, da se zraven tega še zahvalijo tebi, ki si prvi svetu odkril, da po letu na Razdertem ljudje ob enem žeje umirajo in se potapljujejo v močvirju, po zimi pa zanaša burja ljudi in njihove „bajte“ v južne kraje, dokler jih spomladanski veter počasi spet nazaj ne pripiha!

Prijatelj, še „medaljico“ boš dobil, toda svetujem ti, na Razderto je ne hodi kazat!

Reč je menda gotovo že dognana, da, če se bodo okrajna poglavarstva ustanovila, bode sedež za Notranjsko v Postojni. Hvala Bogu tedaj, da v Razderto, ta kranjski Kajén, ljudém ne bode treba hoditi; ali žalibog, da se nisi ti poprej ogasil in dokazal, da za to reč je kakor nalašč le Planina, kamor celo Ipavcem bolj kaže hoditi nego v Postojno, — najberže po tistej jami, ki derži iz Ipave skozi Nanos do Predjame, in po ktere je Lueger črešnje nosil; od tam pa po telegrafi v rajske Planino! Še je mogoče, da bi se vlada premislila, če tvoj stavek prebere, že zaradi tega, ker je Planina toliko dalje od Razdertega nego Postojna; samo za Senožečane bi bilo treba kakošen „tunel“ iznajti, da se bodo kako mogli Razdertega ogibati in prej v Planino nego v Postojno dohajati!

Kaj bi bilo, ako bi ti, prijatelj moj, sklenil ta „tunel“ poiskati, ker si celó močvirje pri Razdertem našel in vodo nezdravo, ako tudi nam le iz skalnatega Nanosa doteka, potem slabi zrak, to se ve da, kakor je povsod po Krasu in visokih krajih, posebno če se zraven še močvirja nahajajo, in kjer si naštel samo 60 „bajt“, dasiravno imamo okoli 80 hiš in nobene bajte, od kar se je poderla tista rajne Marinke, ktero si ti gotovo poznal, ker vse tako dobro veš. Z Bogom prijatelj, dokler se zopet srečava!

Deželni zbori.

Hervashi zbor je še pred počitnicami določil akatolikom ali protestantom popolno versko svobodo v trojedini kraljevini, potem da se Njeg. veličanstvu posebna predstavka zaradi železnic pošlje in za to tudi poseben odbor izvoli. V njej se kot zelo potrebne železnice navajajo: Zemún — Reška s stranskimi od Karlovca v Senj in od Djakova v Osek in Brod, nadalje od Kotoribe čez Križevce v Zagreb, od Čakovca čez Varaždin v Zaprečice, in slednjič od Zagreba v Osek, ki se do velike Kikinde podaljša. — Izvoljen je bil tudi poseben odbor, ki naj napravi pravila za deželni odbor, — kar se nam pa nekako čudno zdi! — Zagrebški pravni akademikarji so tudi prošnjo vložili, naj zbor poskerbi, da se stolica za slovanske jezike ustanovi. Zaštran zemljiščeno — odveznega odkupovanja pa je zbor sklenil, naj se to za zdaj obustavi, ravno tako tudi, da postava za obravnavanje od l. 1859 nima več veljave. — Vladika Strosmajer se je skozi Dunaj vernil v Djakovo, kjer bode neki čakal deputacije, ki se ima v Pešto podati.

Česki. 19. t. m. je bila spet kaj huda in vroča borba. Bil je na dnevnem redu predlog zaradi preuredbe volilnega reda, ki do zdaj ni našel milosti pri Šmerlingovcih. Dotični odbor se je ločil na dva kampa: večina, ki je zdaj na česki strani, nasvetovala je, naj se Njeg. Veličanstvo v posebni adresi zaprosi, da preuredi volilni red po resničnih potrebah in zahtevah sedanjega časa, manjšina pa, naj se spet kako tako k dnevnemu redu prestopi in red pusti, kakoršen je. Po tem takem je bilo lahko pričakovati, da bode seja viharna in hud boj. Galerije so bile tudi vse prepelnjene. Večinin poročevalec, grof Clam-Martinić, priporočal je z

navdušenimi besedami, naj zbornica predlog večine odobri, prof. Herbst pa, naj se to poterdi, kar manjšina predlaga. Najpervi je potem poprijel za besedo dr. Sladkovski, ki je v navdušenem govoru branil in priporočal predlog večine. Za njim je bral nekdanji minister P l e n e r svoj govor zoper ta predlog ter milo-žalostno tožil, da se bode zlasti kupčijskim zbornicam krivica godila, če se ta predlog sprejme; za njim govori g. vitez Hasner ter pravi, da je tako postopanje nepostavno in prošnja prepovedana! Kaj ni tem gospodom nepostavno!? — Tudi Sadilzagovarja predlog večine, Zeithamer pa govori zlasti za kmetijstvo, ki potrebuje več zastopnikov, ker je tolikanj obteženo in je kmet razumniši od tkavca itd. Šrot se strašno togoti nad večino in žuga, da bodo Nemci, če se tako zgodi, zunaj „v rajhu“ pomoči iskali. Tako ta gospoda!! Grof Fr. Thun govori pomirljivo, Tašek zoper adreso in zoper vsako prenarodbo. Potem govori grof Lev Thun za večinin predlog ter pravi, da je českemu narodu potreba več zastopnikov, ker je tudi več, da se na kmetih več davkov plačuje in da se Nemcem mora kako njih privilegija vzeti, da v vseh rečeh boljši red nastopi. Adresa ni nikakor nepostavna. — Ob 4. pop. izvolijo 2 generalna gubernika: Brinza in Riegera. Prvi govori Brinza za manjšino ter zagovarja Nemce in da Čehi nimajo po nobeni ceni prav, očita je ob enem tudi g. dež. maršalu, zakaj da je ta predlog na dnevni red djal, ker je še vladinih dosti, kar mu je pa maršal dobro zavernil, rekši, da je vse prav. Na zadnje vstane dr. Rieger ter brani v izverstem govoru večino in njen predlog, zavračaje zaporedoma vsakega izmed nasprotnikov. Tako je rekel Hasnerju, da se po njegovih mislih nikdar ne bo nič prenarodilo, ker ni širjega derž. zbora, ozi pa je sistiran, — g. Plenerju, da je škoda, zakaj da se kot minister ni zbornice spomnil in obertnji pomagal, g. Šrotu pa, da je nevarno zdaj o nemških simpatijah govoriti, ko se Avstriji vojska napoveduje. Tacih misli ne morejo Nemci na Českem biti, in če bi bili, potem pa so še Čehi, ki se bodo za deržavo in cesarja bojevali, itd. Po 9 ur dolgem parlamentarnem boju pride še le glasovanje na versto. Glasovalo jih je 119 za, 110 pa proti predlogu večine. Slava! Zmagala je Česka stranka.

Po tem redu bo štel zbor 240 poslancev. Izmed teh imajo virilne glase: nadškof praški, škofje lutomeriški, budjeviški, kraljevograški in rektor magn. praškega vseučilišča; izmed velikih posestnikov jih je 70, iz mest in obertnijskih krajev 75, iz kmečkih občin pa 90.

Zavolj ondanjih homatij, ki jih pa niso niti narodne niti politične prizadeve zakrivile, oklicala se je žalibože v 4—6 okrajih nagla sodba; vendar pa bo tudi po drugi poti treba skerbeti, da se ljubi mir spet poverne.

Ptuje dežele.

Kdo bi mislil, da se zdaj vsa govorica le o tem suče: ali mir ali vojska? Časi so že tako žalostni; kaj bo, če še vojska nastane? Zato mislimo, da se bodo vsi tisti, ki imajo v tej reči prvo besedo, dva — in še večkrat dobro premislili, predno bode prva puška počila. Da pa Pruska ne bode z lepo mirovala, če tudi Bismarkova za zdaj ne obvelja in mu kakó slovo dajo, razodeva vse njeno stanje in razmerje. Nam bo le žal, če bi Avstrija morala spet le za samo „čast“ kri prelivati in toliko lepih denarcev potrositi! Poprimite se rajši prave nemške politike, pustite Nemčijo in glejte proti jutru!

Iz Bosne nam dohajajo vedno bolj žalostni glasi. Uboga „raja“ (kristjani) strašno terpé. Turki jih preganjajo in jemljejo vse, kar dobé, da je joj! Ali ni nikogar, da bi se jih usmilil! Avstrija!!

Italijansko ministerstvo se bode neki premenilo. General Cialdini, ki je ves za vojsko vnet, misli v ministerstvo stopiti, ki ga neki bode Ratazzi sestavil. Tudi tam se neki zelo posvetujejo in pripravljajo, — za kaj, ni težko ugibovati.

V francoski zbornici je bila one dni spet precej huda vojska. Znani zastopnik Jules Favre je govoril za politiško svobodo in ustavno prevredbo ter vladi ostro očital, da je s svojo sistemo vso pravost podkopala. Vendar se večina ni za to zmenila, — tembolj pa se bo francoski narod o tem menil, kar je pa za Napoleona slabo!

Iz Amerike se sliši, da še ni med stranikami miru in da se Johnsonu hudo žuga, on pa da ne jenja, naj bo, kar hoče!

Razne novice.

* Prevzvišeni vladika djakovski g. Josip J. Strosmajer, daroval je spet 20.000 gld. jugoslovanski skademiji — v akcijah ali delnicah novega gledališča spljetskega; koliko da so prav za prav te delnice vredne, ne more se zdaj še natanko povedati. Slava!

* Zalog a društva madjarskih pisateljev ima zdaj 115.000 gold. premoženja. Kaj lepi denarci — pri nas pa še ni tacega društva!

* Ogerska dvorna kancelarija je odločila 10.000 gld. za izdavanje zgodovinskih in starinskih spisov. Res, posnemanja vreden zgled!

* Na Angleškem je bilo pretečeno leto 679 milijonov pisem oddanih. Na vsakega prebivalca pride 23 pisem!

* Novi poveljnik žandarmerijskega odelka za Štajersko, Koroško, Kranjsko in Primorsko z bivališčem v Ljubljani se imenuje W ö l f l Aleksander. Evo notranjo Avstrijo!

* Vas „Alpagos“ v belunskem okraju na Beneškem zadela je 4. t. m. strašna nesreča. Vderl se je bil hrib blizo vasi ter zasul in pokončal vse hiše. Razun živine niso neki prebivavci nič drugega rešiti mogli.

* (Živinska kuga na Angleškem) neki še zdaj hudo razsaja. Po službenih sporočilih zbolelo je od začetka lanske jeseni do 6. januarja t. l. 82.052 glav. Izmed teh jih je cerknilo 47.195, ubili so jih 14.516, ozdravelo pa jih je 8268. Bolnih je neki še 12.078. Tudi pri nas na Slovenskem, v trojedini kraljevini itd. je v nekterih krajih pred letom ta kuga hudo razsajala in veliko govedi pomorila. — Bog nas je varuj!

* „Gospodarski list“ piše, da nekaj časa sem cena prešičem na Hervaškem raste, ker zavolj bolezn, ki jo „trihine“ imenujejo, po večih mestih nočejo več prešičev od Nemcev kupovati, ker se je pri njih najprej izcimila in se vedno še nahaja. Pa tudi goveji živini bode cena poskočila, ker ne delajo več tako zelo svinjskih klobas, še celo „salám“ ne.

* Hervaški politiški časnik, „Domobran“ neha izhajati konec tega meseca.

* Za izplačevalca pri koroški deželni denarnici je izvoljen ljubljanski kontrolor g. Juri Jesenk o.

* Ljubljanski mestni odbor je g. Luka Sve t c a izvolil za magistratnega komisarja. Več o tem prihodnjic v posebnem listu, ki nam je pa za zdaj žalibože prepozno v roke prišel.

* V Skednu blizo Tersta je umerl v 87. letu svoje starosti oni dan častiti g. Jožef Legat, oče svetlega škofa terzaško — koprškega in bivši učenik v Naklem na Gorenškem. Naj v miru počiva blagi mož!

Duhovske zadeve.

Lubl j a n s k a š k o f i j a: G. Matija Marolt, doslej v pokoju, gre za župnika v Duplje, g. Jan. Zeleznikar pa za kaplana v Šmarjeto. — Umerla sta gg. Peter Hö n i g m a n in Fr. Božič. R. I. P.!

Poprava.

V prestavo mojega govora od dne 2. dec. 1. 1865 na štajerskem dež. zboru se je tudi v „Slov.“ stran 82. od 14. marca 1866 vrinila tiskarna pomota v 1. oddelku od 38. do 42. vrste. Jaz sem v zboru razločno rekel: „Gospoda moja! pokazalo se je prav očitno, da je bila v prejšnjem času večina narodov avstrijskih zoper februarni patent, zdaj pa je za septembarski manifest.“ Tudi temu je sledilo več „oho“-ov, pa v vroči borbi še stenografi niso mogli besedam hitro izgovorjenim slediti, ter so potem 3. in 4. dec. mene v mojem stanovanju iskali, da popravijo, kar jim je bilo spod letelo. Toda merzlca me je bila prisilila, da sem koj 2. dec. zvečer iz Gradca odridil in — tako je ta stenografična pomota v zapisih ostala.

Dr. Razlag s/r.

Loterija.

Gradec: 62 75 38 49 81.

Prihodnje srečkanje je 24. marca 1866.

Žitna cena.

v	pšenice		reži		ječmena		ovsa		turšice	
	gld.	k.	gld.	k.	gld.	k.	gld.	k.	gld.	k.
Mariboru	3	65	2	95	2	25	1	30	2	75
Celju	3	90	2	60	2	65	1	60	2	70
Ptujem	3	30	2	70	2	10	1	15	2	15
Ljubljani	3	90	2	70	2	25	1	75	2	52
Kranju	3	95	3	—	2	50	1	50	2	60
Novemestu	4	10	2	90	2	40	1	80	2	60
Gorici	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—
Celovcu	4	85	3	83	2	92	1	68	3	—
Terbižy	5	80	4	10	3	90	2	60	4	—
Varaždinu	3	60	2	60	1	75	1	15	—	—
Reki	4	90	2	75	2	45	1	98	—	—
Sisku	3	40	2	30	1	60	1	15	1	25

DUNAJSKA BORSA 21. marca.

Deržavni papir.		Denar.	Blago
5 % obligacija po 100 gld	—	54.60	54.80
5 % nar. posojilo od l. 1854	—	61.90	62.10
5 % metalike	—	59.05	59.85
4 1/2 % „	—	51.10	51.25
4 % „	—	45.50	46.—
3 % „	—	34.25	34.75
2 1/2 % „	—	28.50	30.50
Srečke l. 1839	—	138.50	139.25
„ „ 1854	—	74.75	75.50
„ „ 1860 po 500	—	78.30	78.40
„ „ 1860 „ 100	—	86.75	87.25

Srečke.

Kreditne	—	—	—	111.25	111.75
Donavsko-parobrodsk	—	—	—	77.50	78.50
Terzaške	—	—	—	108.50	109.50
Budimské	—	—	—	47.—	47.50
Kneza Estarhazy-a	—	—	—	23.—	23.50
„ Salma	—	—	—	75.—	78.—
„ Palfy-a	—	—	—	26.50	27.—
„ Clary-a	—	—	—	23.50	24.—
Grofa Genois-a	—	—	—	22.50	23.—
Kneza Windišgraetz-a	—	—	—	15.50	16.—
„ Waldstein-a	—	—	—	18.75	19.25
„ Keglevič-a	—	—	—	13.25	13.75

Dunajska borsa 23. marca 1866.

5 % metalike	—	—	—	59.60
5 % nacional	—	—	—	62.—
1860 derž. posoj	—	—	—	79.10
Bankine akcije	—	—	—	702 —
Kreditne	—	—	—	140.30
London	—	—	—	106.90
Novi zlati	—	—	—	5.14
Srebro	—	—	—	106.75